

NIEUWSBRIEF LIBERALES DD 30 MAART 2012

Recensie door Dirk Verhofstadt.

Voor heel wat mensen is het sociaal zekerheidssysteem in ons land uit zijn voegen gebarsten en zouden de ziekenfondsen vervangen kunnen worden door ofwel een overheidsdienst ofwel door private organisaties. Maar Messiaen is het daar niet mee eens en verdedigt met verve de bestaansreden van het huidige mutualistische systeem. Ziekenfondsen zijn meer dan een doorgeefluik, ze zijn laagdrempelig en makkelijk toegankelijk. 'De concurrentie tussen de ziekenfondsen, zoals we die in België kennen, is immers een stimulans voor de beste kwaliteit van de dienstverlening', aldus Messiaen.

Ons land kent een uitstekend sociaal zekerheidssysteem. Werklozen, zieken, gepensioneerden, gehandicapten en kansarmen worden in ons land manier vlot geholpen door de overheid. Toch bestaat er heel wat kritiek op het systeem. Heel wat mensen vinden het te bureaucratisch, te duur en te inefficiënt. Toen in de jaren 80 en 90 de neoliberale golf over ons continent sloeg, werd de bestaansreden van ziekenfondsen als tussenschakels tussen overheid en gebruikers in vraag gesteld. Maar de ziekenfondsen reageerden gepast. In de loop van de voorbije jaren pasten ze zich aan tot moderne structuren die het belang van hun leden centraal stellen en daarmee tegemoet komen aan de noden van de moderne tijd. Vandaag zijn ziekenfondsen, of mutualiteiten, niet weg te denken uit ons sociaal systeem. Ze zorgen niet alleen voor de terugbetaling van medische uitgaven, maar ook voor diensten en informatie die mensen kunnen helpen om beter en langer te leven. De vroegere mutualiteiten zijn in de loop van de voorbije jaren omgevormd tot moderne belangenverenigingen die mensen in nood helpen en hun leden aanzetten tot een meer gezonde levenswijze. In die zin kosten ze niet zozeer geld aan de overheid, maar zorgen ze er mee voor dat de kosten niet uit de hand lopen.

Een van de bezielers van de liberale mutualiteiten is Geert Messiaen die zich de voorbije jaren ontpopte tot de stem van het mutualistische liberalisme en daar verschillende boeken over schreef. In 2008 schreef hij het boek *In Onvoltooide Symfonie*, waarin hij zijn engagement als 'sociaal liberaal' uit de doeken deed. Een jaar later publiceerde hij zijn boek *Manifest van een liberaal mutualist*, een overzicht van de Belgische ziekteverzekering in het algemeen, en van de werking en de standpunten van de Liberale Mutualiteiten in het bijzonder, samen met een persoonlijke visie op het gezondheidsbeleid in België en Europa. De auteur hield daarin een oprecht pleidooi voor het onvolprezen Belgische systeem van de gezondheidszorg. Nu is er zijn boek *Uitdagingen voor de ziekenfondsen in de 21ste eeuw* waarin hij vooruitblijkt op de toekomst van het mutualisme waar hijzelf zo hartstochtelijk in gelooft en dat hij steeds opnieuw verdedigt, zowel in eigen land als in het buitenland, zowel binnen als buiten de liberale beweging.

Messiaen wijst erop dat ziekenfondsen eigenlijk al bestaan sinds de middeleeuwen toen de gilden speciale kassen spijsden voor hun zieke lotgenoten, weduwen en wezen. Maar de eerste echte ziekenfondsen ontstonden in de 19de eeuw als reactie op het onmenselijke werk dat van arbeiders gevraagd werd en hun schrijnend gebrek aan sociale bescherming. De Pruisische kanselier Bismarck

legde in 1889 een inkomensverzekering op tegen inkomstenderving in geval van ouderdom, ziekte en invaliditeit. Een volwaardig sociaal zekerheidssysteem kwam er echter pas na de Tweede Wereldoorlog, eerst in Groot-Brittannië onder impuls van de liberale econoom en politicus William Beveridge, en later in de meeste andere West-Europese landen. Beveridge pleitte voor een systeem van sociale volksverzekeringen betaald uit belastinggeld ter bestrijding van armoede en ziekte. Zo ontstond de National Health Service, een systeem voor gratis ziekenzorg en het wettelijk pensioen. Ook in ons land ontwikkelde zich een uitgebreid systeem van sociale zekerheid, eerst voor werknemers, later ook voor ambtenaren en zelfstandigen, met het bestaansminimum als finaal opvangnet.

Voor heel wat mensen is het sociaal zekerheidssysteem in ons land uit zijn voegen gebarsten en zouden de ziekenfondsen vervangen kunnen worden door ofwel een overheidsdienst ofwel door private organisaties. Maar Messiaen is het daar niet mee eens en verdedigt met verve de bestaansreden van het huidige mutualistische systeem. Ziekenfondsen zijn meer dan een doorgeefluik, ze zijn laagdrempelig en makkelijk toegankelijk. 'De concurrentie tussen de ziekenfondsen, zoals we die in België kennen, is immers een stimulans voor de beste kwaliteit van de dienstverlening', aldus Messiaen en dat lijkt hem beter dan een centrale publieke dienst zoals in Frankrijk waar lange wachttijden bestaan. Maar ook beter dan private systemen want ziekenfondsen besteden nauwelijks 4% van de geldstroom aan administratie, 'een percentage dat veel lager ligt dan bij privéverzekeringsmaatschappijen.'

Dat betekent niet dat de ziekenfondsen op hun lauweren mogen rusten. Als secretaris-generaal van de Landsbond van Liberale Mutualiteiten wijst Messiaen op vijftien uitdagingen voor de ziekenfondsen zodat ze kunnen blijven instaan voor een billijke, toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg voor iedereen. Zo pleit hij voor een coherent gezondheidsbeleid want nu zijn de bevoegdheden verspreid over de regio's en tussen diverse ministeries (Messiaen zelf kiest ook duidelijk voor een federale RIZIV en voor het behoud van het solidariteitsmechanisme). Wat die versplintering van bevoegdheden met zich mee kan brengen toont hij goed aan met een prangend voorbeeld: de behandeling van dementerenden. Zowel op Vlaams als op federaal vlak heeft men een eigen dementieplan zonder enige coördinatie en dat is absurd want we hebben meer dan ooit nood aan samenwerking om het snel toenemende aantal mensen met dementie efficiënt te kunnen helpen.

Messiaen wijst op de problematiek van de geestelijke gezondheidszorg. Ondanks het feit dat levensverwachting nog nooit zo hoog is geweest, nemen de gevallen van depressie, dementie en andere psychische problemen halsoverkop toe en wordt het volgens de auteur 'de grootste gezondheidsuitdaging voor de 21ste eeuw'. Het leidt tot slaapproblemen, vormen van angst en zelfs zelfmoorden, vooral bij sociaaleconomisch zwakkere groepen. Ziekenfondsen zorgen zelf voor tegemoetkoming voor consultaties bij een psycholoog voor jongeren. Messiaen haalt fel uit naar de lange wachtlijsten voor geestelijke zorgverlening, het tekort aan psychiaters en het feit dat de ziekteverzekering geen tegemoetkoming voorziet voor ambulante psychotherapie. Dat er ongeveer 1.000 mensen in de gevangenis zitten die daar niet thuis horen, maar nood hebben aan therapie noemt hij 'de schandvlek van de Belgische justitie'.

"Liberale organisaties zijn verenigingen die hulp verlenen en dit altijd hebben ingevuld vanuit een niet betuttelende, wel bevrijdende visie, gericht op zelfontwikkeling." Met deze omschrijving maakt Messiaen in één zin het onderscheid duidelijk tussen liberale ziekenfondsen en andere die er nog vaak een paternalistische visie op nahouden. Vrijheid en zelfbeschikking staan centraal, maar dat betekent niet dat liberalen geen oog hebben voor al diegenen die zich als vrijwilliger of familielid inzetten voor een ander. Vandaar het grote belang dat Messiaen hecht aan mantelzorgers die zich vaak (en terecht) ondergewaardeerd voelen. Momenteel zijn er in Vlaanderen zowat 600.000

mantelzorgers, mensen die zich op een of andere manier inzetten om hun zieke en hulpbehoevende naasten te helpen en te verzorgen. Messiaen pleit ervoor om die mantelzorgers wat financieel te ondersteunen (een aantal gemeenten doen dat al) want vaak moeten ze zelf rondkomen met een bescheiden pensioen. Het doel is om zorgbehoevende personen zo lang mogelijk thuis te laten wonen. In elk geval zal dit veel goedkoper zijn dan de inschakeling van professionele verzorgers of de opname van dergelijke mensen in professionele verzorgingsinstellingen.

Om de bestaansredenen van de ziekenfondsen nog meer in de verf te zetten geeft Messiaen nog aan wat hun rol is, en die is behoorlijk indrukwekkend: 'het opsporen van misbruik van sociale voordelen en van overconsumptie, het verbeteren van de toegankelijkheid van de zorgkwaliteit, het beperken van administratieve lasten (...) en het verbeterd beheer van gegevens', aldus Messiaen. Maar de belangrijkste taak van de ziekenfondsen is volgens hem 'preventie'. Via voorlichting wil hij de leden aanzetten tot gezonder leven, en dat al voor kinderen. Zo baalt hij van 'songfestivals for kids' en kinderparlementen, voor zolang men kinderen op restaurant steevast kip met frieten en ketchup voorziet 'zonder ook maar één portie groenten of fruit'. Zo baalt hij ook van privatiseringen want 'gezondheid is geen koopwaar'. In de ogen van Messiaen staan ziekenfondsen ten dienste van de burgers, dus 'geen winst oogmerk, geen risicoselectie, welzijn als doel, democratisch beheer'. En hij weet dat de burgers in ons land dit systeem steunen want zowat 97% is tevreden over onze gezondheidszorg. Toch blijven er vragen over. Waarom betalen de liberale ziekenfondsen, net zoals de andere, de kosten voor homeopathie terug? De terugbetaling varieert van 20 tot 75 procent van de aankoop prijs. Compleet absurd, want homeopathie heeft geen enkele wetenschappelijke basis. Hiermee wordt een zwakke plek van de ziekenfondsen blootgelegd: ze gaan al te snel in op vragen van de patiënten (en dus de leden) zelfs voor therapieën waarvan bewezen is dat ze geen baat hebben, maar wel geld kosten aan de belastingbetalers.

Dit doet geen afbreuk aan de waarde van dit boek van Messiaen. Dit bevat nog tal van andere onderwerpen en is een goede analyse over ons sociaal zekerheidssysteem. Hij verdedigt het systeem van de ziekenfondsen maar beseft ook de zwakke punten ervan. Zoals de 'ronselpraktijken' en het uitdelen van wat cadeaus waarbij de fondsen elkaars leden trachten af te snoepen. Hij baalt van ziekenfondsen die prullaria geven aan toekomstige leden. Zijn bekommernis is terecht. Er mag geen commercieel opbod ontstaan tussen fondsen die uiteindelijk toch gefinancierd worden met overheidsgeld. Dat er tussen de fondsen een verschil in visie bestaat, is een goede zaak, want zo kan elke burger kiezen waar hij zich bij aansluit. Juist die concurrentie houdt de fondsen scherp, efficiënt en klantvriendelijk. Lof dus voor de man die al decennialang hun bestaansreden verdedigt, ook binnen de op dit vlak bijzonder kritische liberale beweging. Dit boek zou dan ook gelezen moeten worden binnen de liberale partij om te beseffen dat privatisering geen mirakeloplossing is. Het liberale ziekenfonds levert daar dagdagelijks het bewijs van.

Recensie door Dirk Verhofstadt

Geert Messiaen, Uitdagingen voor de ziekenfondsen in de 21ste eeuw, Garant, 2012

Info en bestellen: isabelle.flebus@mut400.be